

e-ISSN: 2651-3595

kalemname

Kırıkkale Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi Dergisi

8/15

HAZİRAN 2023

DergiPark
AKADEMİK

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

EBSCOhost

SOBIAD

SIA
Scientific Indexing Services

**Academic
Resource
Index**
ResearchBib

Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi

e-ISSN: 2651-3595

Sayı/No:15

Haziran/June 2023

Dergi Eski Adı: Kırıkkale İslami İlimler Fakültesi Dergisi (KİİFAD)

(Eski ad altında yayımlanan sayılar: 2016, Cilt:1 Sayı:1-2; 2017, Cilt:2 Sayı:3-4; 2018, Cilt:3 Sayı:5)

Eski e-ISSN: 2547-9504

Previous Title: The Journal of Kırıkkale Islamic Sciences Faculty

(Year Range of Publication with Former Title: 2016-2018 Vol:1, No:1-Vol: 3, No:5)

Former e-ISSN: 2547-9504

Kapsam: Dinî Araştırmalar-Sosyal Bilimler

Scope: Religious Studies-Social Sciences

Periyot: Yılda 2 Sayı (Haziran & Aralık)

Period: Biannually (June& December)

Yayın Dili: Türkçe, İngilizce, Arapça, Almanca.

Publication Language: Turkish, English, Arabic, German.

Kalemname, yılda iki sayı yayımlanan uluslararası bilimsel ve hakemli bir dergidir.

Kalemname is an international peer-reviewed academic journal published twice a year.

Makaleler; İngilizce-Türkçe başlık, öz (en az 150 kelime), anahtar kelimeler (en az 5 kavram), İngilizce özet (en az 250 kelime) ve İSNAD atıf sistemine uygun olarak hazırlanan kaynakça içerir.

Articles contain an English-Turkish title, an abstract (at least 150 words), keywords (at least 5 concepts), a summary (at least 250 words), and a bibliography prepared with the ISNAD

AKSARAY İLİ ORTAKÖY İLÇESİ KÜMBET KÖYÜ ABDALLARININ HALK İNANIŞLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Muhammed GÜNGÖR

Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

Din Bilimleri Anabilim Dalı, Dinler Tarihi Bilim Dalı
Asst. Prof., Kırıkkale University Faculty of Islamic Sciences
Department of Religious Studies, History of Religions
Kırıkkale, Türkiye.

muhammedgungor.tr@gmail.com
orcid.org/0000-0002-1228-0869

Cebrail ÖZTAPAN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

Din Bilimleri Anabilim Dalı, Dinler Tarihi Bilim Dalı
Postgraduate Student, Kırıkkale University Institute of Social Sciences
Department of Religious Studies, History of Religions
Kırıkkale, Türkiye.

cebrail_68_40@hotmail.com
orcid.org/0000-0002-2683-4965

Öz:

Bu çalışmada Aksaray ili Ortaköy ilçesi Kümbet köyü abdallarının halk inanışları ve uygulamaları tespit edilmiş ve dinler tarihi açısından incelenmiştir. Aksaray ili farklı kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Kümbet köyü abdalları da bu kültür ve medeniyetin bir parçasıdır. Kümbet köyü abdalları Orta Asya'dan Anadolu'ya gelmiş bir Türkmen topluluğudur. Bundan dolayı Kümbet köyü abdallarının halk inanış ve uygulamalarında geleneksel Türk dinî inanışlarının etkisini görmek mümkündür. Kümbet köyü abdalları Anadolu Alevi-Bektaşî inancı içerisinde yer alan kapalı bir topluluktur. Kapalı bir topluluk olduğu için gebelik, doğum anı, doğum sonrası, evlenme ve cenaze törenleri gibi insanı etkileyen giriş ve geçiş ritüellerinde halk inanış ve uygulamalarını günümüze kadar yaşatmışlardır. Bu inanış ve uygulamaları özellikle anne ve çocuğa yöneliktir. Anneye yönelik uygulamalar; kismet açma, çocuk sahibi olma ve aşırme, al basması, kırkın çıkarılmasıdır. Çocuğa yönelik olanlar ise al basması, kırkın çıkarılması, isim verilmesi, diş hediği, göbek bağı ve köstek kesmedir. Cenaze törenlerinde uygulanan inanış ve uygulamalar ise ölümden

* Bu makale, Cebrail Öztapan'ın, Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Gungör danışmanlığında Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda yürütmekte olduğu *Aksaray İli Ortaköy İlçesi Kümbet Köyü Halk İnanışlarının Dinler Tarihi Açısından İncelenmesi* isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

kurtulma, ölüm anı ve ölen kişiye saygı etrafında oluşmaktadır. Ayrıca yağmur, bitkiler, hayvanlar, su, ateş, gece, görünmeyen varlıklar, nazar, uğur-uğursuzluk, ziyaret yerleri ve ocak ile ilgili halk inanışı ve uygulamaları da bulunmaktadır. Burada oluşan halk inanış ve uygulamaları ise genellikle korku ve olumsuzluklardan kurtulmaya yöneliktir.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Halk İnanışları, Aksaray İli, Kumbet Köyü, Alevi-Bektaşilik, Abdal.

A RESEARCH on FOLK BELIEFS of ABDALS of AKSARAY PROVINCE ORTAKOY DISTRICT KUMBET VILLAGE

Abstract:

In this study, the folk beliefs and practices of the abdals of the Kumbet village in the Ortakoy district of Aksaray province were determined and examined in terms of the history of religions. Aksaray province has hosted different cultures and civilizations. Abdals of Kumbet village are also a part of this culture and civilization. Abdals of Kumbet village are a Turkmen community who came to Anatolia from Central Asia. Therefore, it is possible to see the influence of traditional Turkish religious beliefs in the folk beliefs and practices of the Abdals of Kumbet village. Abdals of Kumbet village are a closed community within the Anatolian Alawite-Bektashi belief. Since it is a closed community, they have kept folk beliefs and practices alive in the entrance and transition rituals that affect people such as pregnancy, birth, postpartum, marriage and funeral ceremonies. These beliefs and practices are especially directed towards the mother and child. The practices for the mother are fortune telling, having children and craving, flushing, forcing. The ones for children are flushing, removing the hair, giving a name, cutting teeth, umbilical cord and shackle. The beliefs and practices applied in funeral ceremonies are formed around getting rid of death, the moment of death and respect for the deceased. There are also folk beliefs and practices related to rain, plants, animals, water, fire, night, invisible beings, evil eye, bad luck, visiting places and hearth. The folk beliefs and practices formed here are generally aimed at getting rid of fear and negativity.

Keywords: History of Religions, Folk Beliefs, Aksaray Province, Kumbet Village, Alevi-Bektashism, Abdal.

GİRİŞ

Kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılması, hiç şüphesiz onların araştırılıp yazılı kaynaklara aktarılmasıyla mümkündür. Her toplum, maddi ve manevi ürünler ortaya çıkararak kendilerine has kültürlerini ve yaşam biçimlerini oluşturmuştur. Kültürleri oluşturan öğelerin

başında örf, âdet, semboller, törenler, dil ve dinî inanışlar bulunmaktadır. Bunlar arasında özellikle halk inanışları da önemli bir yer edinmektedir.¹

Kendine has kültürel öğeleri, dinî inanış ve uygulamalara sahip olan topluluklardan biri de Türkiye’de varlığını sürdüren abdalardır. Hemen hemen Anadolu’nun her yerinde varlığını sürdüren abdal topluluklarına² Aksaray ili Ortaköy ilçesi Kümbet köyünde de rastlanmaktadır. Aksaray ili tarih boyunca farklı din ve medeniyetlere ev sahipliği yapmasından dolayı zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Bu kültürel miras içerisinde Kümbet köyü bireylerinin hem abdal topluluklarına mensup olmaları hem de Anadolu Alevi-Bektaşilik inancı içerisinde yer almaları sebebiyle önemli bir topluluk olduğu söylenebilir. Halk arasında “abdal ya da teber” olarak bilinen Kümbet köyü abdalları, maddi ve manevi kültürlerini günümüze kadar ulaştırmışlardır. Anadolu’da daha çok müzisyenlik yapmalarıyla meşhur olan bu kişiler, özellikle düğün, nişan, sünnet gibi önemli günlerde sazları eşliğinde türküler söylemeleriyle geçimlerini sağlamaktadır. Bu özellikleriyle dikkat çeken Kümbet köyü abdalları da kapalı bir toplum özelliği oluşturduğu için bulunduğu çevreler tarafından tam olarak anlaşılammışlar ve bu nedenle zaman zaman bu kişilerin çingene oldukları zannedilmiştir.

Bu çalışmanın amacı Kümbet köyü abdallarının halk inanış ve uygulamalarını dinler tarihi disiplini açısından araştırmaktır. Kümbet köyü abdallarının doğumundan ölümüne kadar geçen süreç içerisinde yer alan halk inanış ve uygulamaları araştırmanın sınırlarını belirlemektedir. Öte yandan halk inanışlarını ele alan bu tür çalışmalar yapılırken araştırılacak topluluk ile birebir görüşme yapılması gerekmektedir. Çalışmada ayrıntılı ve derinlemesine bilgi elde edebilmek için nitel araştırma yönteminin kullanılması gerekir. Nitel araştırma, “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır.”³ Bu sebepten ötürü bu çalışmada da nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma desenini araştırmanın içeriğinden dolayı nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan durum (örnek olay) çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışması,

¹ İskender Daşdemir-Saadet Tekin, “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Türk-Kültür Öğelerinin Kullanımı”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* 18/1 (27 Haziran 2018), 215.

² Mehmet Fuat Köprülü, “Abdal”, *Türk Halkedebiyati Ansiklopedisi (Ortaçağ ve Yeniçağ Türklerinin Halk Kültürü Üzerine, Coğrafya, Etnoğrafya, Etnoloji, Tarih ve edebiyat Lügati)* (İstanbul: Burhaneddin Basimevi, 1935), 1/46.

³ Hasan Şimşek- Ali Yıldırım, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Hasan Şimşek-Ali Yıldırım)* (İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2013), 41; Ali Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler* (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2015), 35-36.

“Bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntemdir.”⁴ Halk inanışları konusunda bireylerin duygu ve düşüncelerini öğrenebilmek için durum çalışması içerisinde görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme, “Kişilerden belli bir konuda duygu ve düşüncelerini alma etkinliğidir.”⁵ Görüşme formu hazırlanırken halk inanışları alanında çalışmalar yapan kişilerin de görüşlerine başvurulmuştur.

Görüşme tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine göre “Araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme formu hazırlar, buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve detaylandırmasını sağlayabilir.”⁶ Bu çalışmada da asıl amaç tarafsızlık olduğu için elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analize göre “Elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır.”⁷

Bu çalışmada; abdal kavramı üzerinde durulduktan sonra Kümbet köyü abdallarının Horasan’dan Anadolu’ya gelme süreci hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra kaynak kişilerden elde edilen bilgiler sonucunda Kümbet köyü abdallarının halk inanış ve uygulamalarına yer verilmiştir. Bu halk inanış ve uygulamaları giriş ve geçiş ritüelleri içerisinde yer alan doğum, evlilik ve ölüm etrafında oluşan inanış ve uygulamalardır. Bununla birlikte diğer halk inanış ve uygulamaları başlığı altında yağmur, bitkiler, hayvanlar, su, ateş, gece, görünmeyen varlıklar, nazar, uğur-uğursuzluk, ziyaret yerleri ve ocak etrafında oluşan inanış ve uygulamalardan bahsedilmiştir.

1. Horasan’dan Anadolu’ya Kümbet Köyü Abdalları

Abdal kavramı tarihte ilk defa MS 5. ve 6. yüzyılda Orta Asya’daki Türk kökenli “Akhunlar (Eftalitler)” için kullanılmıştır.⁸ Abdal kavramı Türkler arasında Oğuz Türklerinin doğu ve batı kolları arasında çok yaygın bir kavramdır. Genellikle “şaşkın, sersem, ahmak, budala, aptal” anlamlarında kullanılmıştır. *Abdal* yardımcı, yedek anlamına gelen Arapça

⁴ Şener Büyüköztürk vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2016), 21; Özcan Güngör (ed.), *Bilimsel Araştırma Süreçleri Yöntem, Teknik ve Etiğe Giriş* (Ankara: Grafiker Yayınları, 2018), 215.

⁵ Veysel Sönmez- G. Füsün Alacapınar, *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Anı Yayıncılık, ts.), 185.

⁶ Adile Aşkın Kurt (ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2013), 104.

⁷ Şimşek- Yıldırım, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Hasan Şimşek-Ali Yıldırım)*, 239.

⁸ “Abdal”, *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi* (İstanbul: Milliyet Gazetesi Baskısı, 1986), 1/16.

“Bedel” (karşılık, birinin yerine geçen) sözcüğünün çoğuludur.⁹ İran’da yazılmış edebiyat tarihi metinlerinde ise abdal kelimesi 7. ve 14. yüzyıllarda “derviş”, 15. yüzyıl metinlerinde “meczip, divane”, 16. yüzyıl metinlerinde “serseri dervişler”, 17. ve 18. yüzyıllarda ise “serseri ve dilenci derviş” anlamında kullanılmıştır.¹⁰

Göçebe Türklerin ve Türkmen abdallarının Anadolu’ya gelmelerine neden olan iki önemli olay vardır. Bunlardan birincisi, 13. yüzyılın başlarında Karataylarla Harzemşahlar arasındaki mücadele sonucunda Fergana’daki birçok şehir harabeye dönmüş ve bunun neticesinde yerel halk Anadolu’nun da içinde olduğu başka diyarlara göç etmek zorunda kalmıştır. Yine aynı dönemde Büyük Selçuklu Devleti’nin Harzemşahlar tarafından yıkılmasından sonra büyük göç dalgaları ortaya çıkmıştır. Bu göç dalgaları sonucunda da Oğuzlar özellikle de Türkmenler Anadolu’ya yerleşmiştir. İkinci olay ise Moğol istilası öncesinde ve esnasında yaşanan göçlerdir. Buna göre Moğolların Maverâünnehir’de başlayan istilası oradaki göçebe Türkmenlerin bir koldan Hindistan’a, diğer koldan da Horasan’a akın etmelerine yol açmıştır. Aynı istilaya maruz kalan bir kısım Kıpçaklar ise Anadolu’ya göç etmek zorunda kalmışlardır.¹¹

1071 Malazgirt Zaferi ile Anadolu’ya giren Büyük Selçuklu Devleti komutanlarından Melik Ahmet Dânişmend Gazi (ö. 1085), Aksaray ve çevresini fethederek buraları bir Türk yurdu hâline getirmiştir. II. Kılıçarslan (ö. 1192), harabe halindeki Arkhelais kalıntıları üzerine Aksaray’ı kurmuş, Azerbaycan’dan (Horasan) getirttiği Türkmen oymaklarını da Aksaray’ın köylere yerleştirmiştir. Dânişmendlere ve Anadolu Selçukluları döneminde, doğudan Anadolu’ya gelen Türkmen aşiretleri hem Bizanslardan kalan meskenlere hem de meralara yeni bir yerleşim merkezi kurmuştur. Bunlardan biri de o dönemde bir köy olan “Eyüp ili” idi. Bu çalışmanın konusu olan Ortaköy ilçesi ise bu köyün kalıntıları üzerine kurulmuştur.¹²

Kümbet köyü abdallarının verdikleri bilgilere göre bu kişiler Horasan’dan göç edip buraya yerleşen Türkmenlerin torunları olup kendilerini de Türkmen olarak kabul etmektedirler.¹³ Sonuç itibarıyla Kümbet köyü abdalları Türkmen oldukları için bir kısmı Orta Asya’dan Horasan’a ve sonra da Horasan’dan Anadolu’ya göç ederek yerleşmişlerdir. Bu

⁹ Köprülü, “Abdal”, 1/23.

¹⁰ Süleyman Uludağ, “Abdal”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1988).

¹¹ Ahmet Yaşar Ocak, *Babailer İsyamı (Ciltli)* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2020), 56-57.

¹² “Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (AİKTM)”, *Ortaköy İlçesi* (Erişim 11 Şubat 2023).

¹³ K.K. 4, 7, 10.

yerleşmeler Seyit Battal Gazi ve Hacı Bektâş-ı Velî etrafında olmuştur.¹⁴ Bu abdallar Alevî-Bektaşî inancı içerisinde yer alarak kendilerinin Alevî olduklarını belirtmektedirler. İnançlarının özünü Hak-Muhammed-Ali inancı oluşturmaktadır.¹⁵ Hem geleneksel Türk inancı hem de Alevîlik inancı sosyal hayatlarını etkileyerek günümüzde varlığını sürdürmektedir.

2. Kümbet Köyü Abdallarında Halk İnanışları

İnsan hayatında doğum, evlenme ve ölüm olmak üzere üç önemli geçiş dönemi bulunmaktadır. Adından da anlaşıldığı gibi bu zamanlarda yaşamın bir döneminden diğer bir dönemine geçilmekte, insan hayatında önemli değişiklikler müşahade edilmektedir. Bu dönemlerde kendini gösteren örf, âdet, tören, ayin gibi uygulamalara ve dinî inanışlara oldukça önem verilmektedir.¹⁶ Kümbet köyü abdallarında da bu dönemlere ait halk inanışları bulunmaktadır. Bu abdallarda yağmur, bitkiler, hayvanlar, su, ateş, gece, görünmeyen varlıklar, nazar, uğur-uğursuzluk, ziyaret yerleri ve ocak gibi konularda halk inanışlarına sahip olduğu görülmektedir.

2.1. Doğum ve Sonrası

Tıbbi olarak doğum, “gebelik süresinin sonunda yani 37-40 hafta sonunda dölütün (ceninin) doğması olarak görülmektedir. Bu doğumun biyolojik yönüdür.¹⁷ Halk arasında ise doğum neşe ve mutluluk kaynağı olarak görülmektedir. Zira dünyaya gözlerini açan bebek sadece anne babanın değil, aynı zamanda ailenin diğer fertlerini de mutlu etmektedir. Doğum ile birlikte dünyaya gelen her birey ailenin genişlemesi için önemli bir olaydır. Doğan her çocukla soyun ve neslin devam edecek olması da doğum olayına ayrı bir anlam yüklemektedir. Bu anlam yüklemelerinden biri de “Ocağın tüteceği” şeklindeki anlayıştır.¹⁸ Hatta “Çocuk ailede ocağı tütürür.” sözü Türk toplumunda benimsenmektedir.¹⁹ Çocuğu olmayan kadınlara farklı gözle bakılması *Dede Korkut Kitabı* hikâyelerinde de görülmektedir. Bu hikâyede çocuğu olmayan kadınların Tanrı tarafından lanetlendiği inancı yer almaktadır. *Dede Korkut Kitabı* hikâyelerinden “Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu” adlı hikâyede bu durum şöyle anlatılır:

¹⁴ Köprülü, “Abdal”, 1/31-32.

¹⁵ K.K. 4, 5.

¹⁶ Sedat Veyis Örnek, *Türk Halkbilimi* (Ankara: Bilgesu Yayıncılık, 2014), 131.

¹⁷ Orhan Acıpayamlı, *Türkiye’de Doğumla İlgili Adet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü* (Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1973), 172.

¹⁸ Erman Artun, *Türk Halk Bilimi* (İstanbul: Kitabevi, 2010), 133-134.

¹⁹ Birol Azar, “Elâzığ/Harput ve Çevresinde Doğumla İlgili İnanışlar”, *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi* 2/3 (2014), 268.

Hanlar hanı olan Kam Gan oğlu Han Bayındır yılda bir kere büyük bir ziyafet düzenler. Oğuz beylerini konuklar. Bir gün Bayındır Han yine böyle bir ziyafet hazırlığı yaparken bir yere ak otağ, bir yere kızıl otağ, bir yere de kara otağ kurdurur. Oğlu olanı ak otağa, kızı olanı kızıl otağa kondurun, oğlu kızı olmayanı kara otağa alın, altına kara keçe döşeyin, önüne kara koyun yahnisinden getirin, yerse yesin, yemezse kalksın gitsin, oğlu kızı olmayanı Tanrı Kargamış (lanetlemek, kötölemek) biz de kargarız, iyi bilsin, der.²⁰

Kümbet köyü abdallarında gebe kadının doğum sürecinde bazı halk inanış ve uygulamaları bulunmaktadır. Katılımcılardan K.K 2 ve K.K 5'in söylediklerine göre kadının doğum yapmasına Kümbet köyü abdalları da ayrı bir önem vermektedir. Bu bağlamda Kümbet köyü abdallarında soyun devam etmesi önemli olduğun için çocuğu olmayan kadınların uğursuzluk getirdiğine inanılmaktadır. Bundan dolayı çocuk sahibi olamayan kadınlar çeşitli yöntemlere başvurmaktadırlar. Günümüz şartlarında ilk olarak tıbbi yöntemler uygulanmaktadır. Bu yöntemlerden sonuç alamayan kadınlar, durumu diğer kadınlarla paylaşmaktadırlar. Genellikle kırsal kesimde yaşayan kadınlar, çevredeki kişilerin tavsiyeleri üzerine muska yaptırmak, bir dede veya hocaya okunmak veya ziyaret yerlerine gitmek gibi uygulamalara başvurmaktadırlar.²¹

Anadolu'nun pek çok yerinde insanlar, kutsal kabul edilen türbelere gidip oradaki zatlara ziyaret etme geleneğini benimsemektedir.²² Çocuk sahibi olamayan kadınlar kutsal kabul edilen türbeleri ziyaret edip adaklar adayarak, dualar ederek çocuk sahibi olmak istemektedirler. Ayrıca buralarda kendilerine ait bazı eşyaları bırakarak dileklerinin kabul olacağına inanmaktadırlar. Çocuk sahibi olabilmek için yapılan uygulamalara bakıldığında hemen hemen hepsinde uygulamaların kadına yönelik olduğu görülmektedir. Kısırlılığın nedeninin kadından olduğu düşüncesinden dolayı erkeğe yönelik herhangi bir inanış ve uygulama yoktur.²³ Bu durumu Kümbet köyünde de görmek mümkündür. Çocuk sahibi olmak isteyen kadınlar ise halk inanışı bağlamında hocalara muska yazdırmaktadır.²⁴

Öte yandan hamile kadınlarla dair halk inanışları da bulunmaktadır. Kümbet köyünde yaşayan abdallar, hamile kadınlar için “yükü, gebe, iki canlı” vb. ifadeler kullanmaktadır.²⁵

²⁰ Bekir Sami Özsoy, *Dede Korkut Kitabı* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2006), 7-8.

²¹ K.K. 2, 5.

²² Ahmet Hikmet Eroğlu (ed.), *Halk İnanışları El Kitabı* (Ankara: Grafiker Yayınları, 2017), 378.

²³ Hatice Yalçın- Nurcan Koçak, “Gebelik ile İlgili Geleneksel İnanç ve Uygulamalar ve Karaman Örneği”, *Kent Akademisi* 6/13 (2013), 23.

²⁴ K.K. 9.

²⁵ K.K. 3, 8.

Gebelik dönemini çocuğun ve annenin sağlıklı bir şekilde geçirmesi gerekmektedir. Annenin kolay bir şekilde doğum gerçekleştirmesi önemlidir. Annenin kolay bir doğum gerçekleştirmesi için ebeler, doğum esnasında “Benim elim değil, Fatma anamızın elidir.” sözünü dile getirmektedirler. Gebelik döneminde en çok merak edilen konulardan biri de çocuğun cinsiyetidir. Anadolu’nun muhtelif yerlerinde olduğu gibi²⁶ Kümbet köyünde de aileler, ilk çocuğun erkek olmasını istemektedir. Çünkü soyun, erkek çocukla sağlanacağına inanılmaktadır. Anadolu’da ailenin sembolü “ev”, evin sembolü ise “ocak”tır.²⁷ Bu bağlamda Kümbet köyü abdalları da “ocağın tütmesini” yani soyun devamını erkek çocukla ilişkilendirmişlerdir.²⁸

Kümbet köyü abdallarından K.K 2 ve K.K 6’nın anlattıklarına göre hamile kadınlar, sağlıklı bir doğum yapmak için gebelik döneminde yediklerine dikkat etmelidir. Ayrıca yine bu dönemde gebe kadın ile birlikte aile fertleri de dikkatli bir şekilde hareket etmelidir. Örneğin gebe kadın “Aşerdi.” ise hemen isteği aile fertlerince gerçekleştirilmelidir. Gerçekleştirilmediği takdirde çocuğa bir kötülük geleceğine inanılmaktadır. Gebe kadınların doğacak çocuğun ömrünün kısa olacağına inandıkları için hamilelik süreci boyunca saçlarını kestirmemeleri ve boyatmamaları gerektiği de Kümbet köyü halk inanışlarında kendine yer bulmuştur. Bu döneme ait başka bir halk inanışı ise şöyledir: Gebe kadın, kırkı kırkına karışacağı için yeni doğum yapan kadınla ve ayrıca çocuğu olmayan kadınla görüşmesi hâlinde onlardaki uğursuzluğun kendisine geçeceğine inanılmaktadır. Bundan ötürü gebe kadının bu kişilerle görüşmemesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Bunlara ilaveten gebe kadının cenaze çıkan eve üç gün boyunca girmemesi gerekmektedir. Cenaze evine girdiği takdirde gebe kadının korkutulacağına ve kötü ruhların ona musallat olacağına inanılmaktadır. Cenazenin yıkandığı suyun üzerinden gebe kadının geçmesi de iyi görülmemektedir. Zira bu kurala uymayan gebe kadının doğum sonrası çocuğunun dokuz ay boyunca sebepsiz yere ağlayacağına inanılmaktadır. Gebe kadın hamileliği süresince kimi sevip onun yüzüne bakarsa çocuğunun ona benzeyeceği de Kümbet köyü halk inanışları arasında yer almaktadır. Çocuğunun kendisine benzemesini isteyen gebe kadının aynaya bakması gerektiği, kocasına ya da güzel olduğunu düşündüğü başka birisine benzemesi için de o kişiye yahut resmine bakması gerektiği de anlatılmaktadır.²⁹

²⁶Ünver Günay- Harun Güngör, *Türklerin Dini Tarihi/Başlangıçlarından Günümüze* (İstanbul: Rağbet Yayınları, 2007), 103.

²⁷ K.K. 1, 6.

²⁸ K.K. 2.

²⁹ K.K. 2, 6.

Çocuğun doğumda ölmesi hâlinde Kümbet köyündeki kadınların, bazı halk inanış ve uygulamalarını yerine getirdikleri aktarılmaktadır. Buna göre kadınlar ve aile fertleri, yakın çevrede bulunan bir yatır veya ziyaret yerine giderek dua edip doğacak diğer çocuğunun yaşaması için dilekte bulunmakta ve adak kurbanı sunmaktadır. Aile fertleri bu uygulamalardan sonra, doğan çocuk yaşarsa çocukla beraber ziyaret yerine giderler ve adanan kurbanı keserek dağıtmaktadır. Bu uygulamalardan sonra çocuğun yaşayacağına inanılmaktadır. Çocukları sürekli ölen aileler ise yeni doğan çocuklarının yaşaması ümidiyle çocuklarına Duran, Yaşar vb. isimler koyulmaktadır. Ziyaret yerlerine giderek çocuklarının yaşaması dileğinde bulunan aileler de genellikle ziyaret edilen türbedeki şahsın adını çocuklarına koymaktadırlar. Bu isimlerin ise genellikle Ali, Bektaş, Sultan, Yunus gibi isimler olduğu belirtilmektedir.³⁰

Gebelik ve doğum esnasında olduğu gibi Kümbet köyü abdallarında doğum sonrasında da kadın ve çocuğa yönelik halk inanış ve uygulamaları görülmektedir. Bunlar arasında “al basması”, “kırkın çıkarılması”, “isim verilmesi”, “diş hediği”, “göbek bağı” ve “köstek kesme” gibi uygulamalar yer almaktadır.

Anadolu’da yeni doğum yapan kadına “lohusa” denilmektedir ve al basması³¹ lohusa kadınlarla ilişkili bir halk inanışdır.³² Katılımcılardan K. K 5’in söylediğine göre yeni doğum yapan kadınlar ve yeni doğan bebekler için “kırklı, emzikli, kırkı çıkmadı, kırkı dolmadı” şeklinde ifade edilmektedir. Buna göre yeni lohusa kadının ve bebeğin kırk gün boyunca görünmeyen zararlı varlıklardan korunması gerektiğine inanılmaktadır. Çünkü doğumdan dolayı anne ve bebek manevi açıdan zayıf düştüğü kabul edilmektedir.³³

Lohusa kadın, doğumdan sonraki kırk günlük süre boyunca kirli, pis olarak görülmektedir. Anne ve bebeğin kırk günlük süre dolunca maddi ve manevi kirlerden arınması için su ile temizlenmesi gerekmektedir. Kümbet köyü kadınları bu kırk günlük süreyi eskiden bir kalın ipe her gün bir düğüm atılarak hesaplamışlardır. Günümüzde artık uygulanmayan bu yöntemin yerini takvim ve teknolojik aletler almaktadır.³⁴ Kırkın çıkarılması (kırklama) olarak bilinen bu uygulamaya göre anne ve çocuğun doğumdan kırk gün sonra temizlenmek amacıyla

³⁰ K.K. 1, 8.

³¹ Al basması, doğumla ilgili inanılan ruh olup cinlerin bir çeşidi olarak düşünülmektedir. Al bastı, al gelini ve al karısı isimleri ile bilinmektedir. Bu ruh doğumla birlikte kırk gün boyunca lohusa kadınlara ve bebeklere musallat olarak onların ölümlerine neden olmaktadır (Harun Güngör- Bekir Köylü, *Türk Halk İnanışları Üzerine Notlar* (Kayseri: Kimlik Yayınları, 2017), 31-103.).

³² Eroğlu, *Halk İnanışları El Kitabı*, 297-298.

³³ K.K. 5.

³⁴ K.K. 2.

usulüne göre banyo yaptırılması gerekmektedir. Daha önce kullanılmamış küçük bir kapla bir leğene kırk kap su doldurulur. Bu leğenin içerisine aynı zamanda, çocuk kendine baksın gülsün diye ayna, saçını tarasın güzel olsun diye tarak, müzisyen olsun diye düdük ve davul konulmaktadır. Çocuk, annesi emzirmeden bu suyla banyo yaptırılır. Sonra bu suyla lohusa kadın banyo yapar. Kalan su ise evin içine ve bahçeye serpilir. Başka bir su ile de anne ve çocuğun elbiseleri ve yatağı, yorganı yıkanır. Yeni elbiseler giydirilir. Böylece ikisinin de kırkı çıkmış olur. Bu uygulama neticesinde anne ve çocuğun kötü ruhlardan ve cinlerden korunduğuna inanılmaktadır.³⁵

Çocuğa isim verme hususunda da halk inanışlarına rastlanılmaktadır. Katılımcılardan K.K 5, Kümbet köyü abdallarının annenin veya babanın rüyada gördüğü bir ismi çocuklarına koyduklarını anlatmaktadır.³⁶ Rüyada görülen ismin verilmemesi durumunda çocuğun öleceği ya da bir şekilde uğursuzluğa uğrayacağına inanılmaktadır.³⁷ İsim verme ritüelinde ise yeni doğan çocuklara isim verilirken Kümbet köyünde bulunan imam tarafından çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okunmakta ve son olarak çocuğun kulağına ismi üç defa söylenmektedir.³⁸

Kümbet köyünde çocuğun ilk dişinin çıkmasına da ayrı bir önem verilmektedir. K. K. 8'in anlattığına göre Kümbet köyünde bulunan çocukların dişleri çıkmaya başladığı zaman akrabalar ve komşular küçük bir tencerede "Hayırlı olsun." diye buğday hediği kaynatılarak davet edilir. Diş hediğinden yiyen herkes tabağa bahşiş bırakır. Toplanan bahşişler çocuğun ihtiyaçları için harcanır. Diş hediği çocuğun dişleri sağlam olsun, ömrü bereketli ve sağlıklı olsun diye yapılmaktadır.³⁹

Kümbet köyünde yeni doğan çocukların göbek bağı ile ilgili halk inanış ve uygulamaları da bulunmaktadır. Yeni doğan çocuğun göbek bağı anne ve ailesi için önemlidir. Göbek bağı her gün kontrol edilir ve çocuğun göbek bağı, düştüğünde, çocuk okuyup âlim ya da memur olsun diye genelde okulun bahçesine gömülmektedir. Erkek çocuğun göbek bağı ileride hangi

³⁵ K.K. 2, 3, 9.

³⁶ K.K. 10.

³⁷ K.K. 4, 8.

³⁸ K.K. 10.

³⁹ K.K. 8.

mesleğe sahip olması isteniyorsa ona uygun bir yere gömülmektedir. Kız çocuğunun göbek bağı ise kız büyüdüğünde evinin hanımı olsun diye evin uygun bir köşesine gömülmektedir.⁴⁰

Kümbet köyünde çocukla ilgili diğer bir halk inancı ve uygulaması ise “köstek kesme”dir. Çocuk, yürümeye başladığında yahut akranlarına göre yürüme sıkıntısı yaşıyorsa bu uygulama yapılmaktadır. Katılımcılardan K.K. 9 ve K. K 10’un anlattığına göre çocuk yürümeye başladığında düşmeden hızlı yürümesini sağlamak için iki tarafı boncuklu ipin bir ucu sağ ayak bileğine diğer bir ucu da sol ayak bileğine bağlanır. Sonra yürümesi iyi olan iki çocuk evin etrafında koşarak yarışırılır. İlk gelen çocuğa hediye verilir. Eskiden hediye olarak “yumurtalı dürüm” verilirken günümüzde para verilmektedir. Böylece çocuğun düzgün yürüyeceğine inanılmaktadır. Bu uygulamada son olarak çocuğun ayağına bağlanan ip ya ailede sevilen, karakteri düzgün ve cesur birisine benzesin diye o kişiye kestirilir ya da çocuğun hangi mesleği yapması isteniyorsa o mesleğe sahip olan kişiye kestirilmektedir.⁴¹

2.2. Evlilik

Evlilik insan hayatının ikinci geçiş dönemini oluşturur. Anne ve babaların belirli bir yaşa gelen çocuklarını evlendirmeleri en önemli görevlerindedir. Evlilik ile ilgili inanış ve uygulamalar toplumdan topluma farklılık gösterdiği gibi yöreden yöreye de bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Evrensel bir olgu olan evliliğin, Kümbet köyü abdallarında da önemli bir yeri vardır. Âdetler kız isteme, nişan, düğün gibi evliliğin bütün aşamalarında titizlikle uygulanmaktadır. Bu çalışmada Kümbet köyünde yaşayan abdalların evlilik ile ilgili inanış ve uygulamaları hakkında verilere ulaşılmıştır. Burada dikkat çekilmesi gereken bir husus vardır ki o da Kümbet köyünde yaşayan abdallar ile şehir merkezine göç eden abdallar evliliğe dair benzer uygulamaları gözetse de köydekiler eski âdetleri uygulamaya aynen devam ederken şehir merkezlerinde yaşayanların bazı âdetleri esnettiği belirtilmektedir.⁴²

K. K 2 ve K. K 9’un anlattıklarına göre Kümbet köyünde evlenmek isteyen kızların kismetlerinin açılması için halk inanış ve uygulamaları şu şekildedir: Kismetinin açılmasını isteyen kızlar ziyaret yerlerine gitmektedir. Nevşehir ili Hacıbektâş ilçesinde bulunan Hacı Bektâş-1 Velî Türbesi’ne veya Aksaray ili Ortaköy ilçesinde bulunan Yûnus Emre Türbesi’ne

⁴⁰ K.K. 2, 3.

⁴¹ K.K. 9, 10.

⁴² K.K. 4, 5.

gidilerek dua okunmaktadır. Ayrıca dilek ağacına bez bağlanmaktadır. Evlenmek isteyen kızlar çevredeki meşhur dede veya hocalara götürülmektedir. Muska yaptırılmakta ve muska suya batırılıp suyu içilmektedir. Evlenen gelinin nişan kurdelesinden kesilen parçayı alıp saklayan kızın kısmetinin açılacağına inanılmaktadır. Son olarak geline kına yakıldıktan sonra, kalan kına evlenmemiş kızlara yakılmaktadır.⁴³ Bu arada Kümbet köyü abdallarında düğünlerde “kına yakma” uygulamasının benzeri eski Türk düğünlerinde görüldüğünü belirtmek gerekmektedir. Türklerde kına yakmak adak edilmiş olanı göstermek amaç ve inancı ile yapıldı. Bu durum gelinin damada kurban ve adak olduğunun temsili bir uygulamasıdır.⁴⁴

Kapalı bir toplum olma özelliği taşıyan Kümbet köyü abdallarında dış evlilik söz konusu değildir. Bunun yanı sıra Kümbet köyü abdallarının konargöçer bir yaşam sürmeleri de iç evliliğe neden olmaktadır. Tek eşliliğin esas olduğu bu toplumda çok eşlilik kınanmaktadır. Hatta çok eşlilik yapan kişiler “düşkün” ilan ederek toplumdaki dışlanmaktadır.⁴⁵

Kümbet köyündeki düğünlerde de halk inanışları görülmektedir. Düğünler genellikle pazartesi yapılmakta nadiren de perşembe öğleden sonra başlamakta ve dört gün sürmektedir. Düğünlerin hafta içinde yapılmasının nedeni ise geçimlerini müzisyenlik yaparak temin eden abdalların hafta sonları başka köydeki ve şehirdeki düğünlere gitmeleridir. Düğünün başladığının göstergesi evin çatısına bayrak dikme işidir. Düğün öğleden sonra köy halkı davet edilerek “bayrak kaldırma” merasimi ve dualar eşliğinde lokum, şeker ve yemek dağıtılarak başlamaktadır. Davetlilerin toplanmasından sonra düğün sahibi evinin avlusunda kurban keserek evin damına veya balkonun uzaktan görülebilecek bir yerine Türk bayrağı asar. Dört gün boyunca akşama kadar davul, zurna, saz ve türkü eşlinde oyunlar oynanılmakta ve eğlenilmektedir.⁴⁶ Düğünde kayınpederi veya kaynanası tarafından geline altın, para gibi hediyeler verildikten sonra gelin otomobilden inmektedir. Gelin, kaynanasının verdiği şekerle dolu testiye kırarak eve girmektedir. Bu esnada damda veya evin balkonunda bulunan damat ise gelinin başına şeker, kuru yemiş ve bozuk para atmaktadır. Gelinin ve damadın bu uygulamasının haneye bereket getireceğine inanılmaktadır. Bunun dışında yer alan halk inanışına göre kaynana tarafından gelin iyi huylu ve tatlı dilli olsun diye ağzına bal ya da tatlı

⁴³ K.K. 2, 9.

⁴⁴ Yaşar Kalafat, *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri* (Erzurum: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1995), 91. ; K.K. 5.

⁴⁵ K.K. 1, 10.

⁴⁶ K.K. 1, 7.

yiyecekler verilmektedir. Ayrıca doğacak ilk çocuğun erkek olacağı umuduyla gelinin kucağına erkek bebek verilmektedir.⁴⁷

2.3. Ölüm

Ölüm, doğum ve evlilik gibi bir geçiş aşaması olarak görülmektedir.⁴⁸ Ölüm insan hayatının son geçiş dönemini oluşturmaktadır. Halk inanışları açısından önemli bir yer tutan ölüme dair Kümbet köyü abdallarında da birtakım halk inanışları bulunmaktadır. Bu bağlamda yıldız kayması ölümü hatırlatan inanışların başında gelmektedir. Her insanın bir yıldızı olduğuna ve kayan her yıldızla birlikte bir kişinin öleceğine inanılmaktadır. K. K 2'nin anlattığına göre baykuş uğursuz olarak kabul edilmekte ve baykuşun üzerine konup öttüğü ev halkına kötülüklerin ve ölümün isabet edeceğine inanılmaktadır. Hatta birine beddua edilirken “Evinin damında baykuşlar ötsün.” şeklinde ifade kullanılmaktadır. Öte yandan gündüz vakti köpeğin uluması, horozun vakitsiz ötmesi ve gece tavşan görülmesi durumunda da ev halkından birisinin öleceğine inanılmaktadır.⁴⁹ Bu durumlarda hayvanlar kuru soğanla ve sarımsakla taşlanırsa uğursuzluktan kurtulmuş olunmaktadır. Kümbet köyünde ölüme dair başka bir halk inanışına göre vefat eden yakınlarını sık bir şekilde rüyalarında gören kişilerin öleceğine inanılmaktadır. Rüyasında yaşlı ağaçların devrildiğini görmek de evden yaşlı birinin öleceğine işaret olarak kabul edilmektedir. Bir kişinin rüyasında evinin yıkıldığını görmesi ise eş, çocuklar ya da baba gibi yakınlarından birinin kaybedeceği şeklinde yorumlanmaktadır.⁵⁰

Kümbet köyü abdallarından K. K 4 ve K. K 10, ölüm anında Kur'an-ı Kerim okunduğunu söylemektedir. Anlatılanlara göre, Azrail ölmekte olan kişinin ruhunu rahat alsın diye kapı pencere açılmaktadır. Mevtanın gözleri açık ise kapatılır ki böylece dünyada gözünün kalmayacağına inanılmaktadır. Kümbet köyü abdalları, ölüm anında ruhun bedenden ayrılarak “uçup gittiğine” inanmaktadır. Öldü kelimesi yerine ise “hakka yürüdü” ifadesi kullanılmaktadır.⁵¹

Köyün imamı sela vererek köy halkını haberdar ettiği gibi cenaze namazı vaktini de bildirmektedir. Ölen kişinin cenazesinin mümkün olduğunca hızlı bir şekilde defnedilmesi gerekmektedir. Öğleden önce vefat eden birisi varsa cenazesi öğle namazı sonrası, öğlen

⁴⁷ K.K. 1, 2.

⁴⁸ Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Halkedebiyati* (İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1969), 194.

⁴⁹ K.K. 2.

⁵⁰ K.K. 6.

⁵¹ K.K. 4, 10.

öldüyse ikinci namazına yetiştirilmeye çalışılmalıdır. Ancak cenazeye katılacak yakın çevresindeki insanlar uzak yerlerden geliyorsa bir süre cenazenin bekletildiğini görmek mümkündür. Yerlerin mühürlendiği inancından⁵²dolayı cenaze gece kesinlikle defnedilmemektedir.⁵³

Kümbet köyü abdallarında cenaze yakınlarının yas tutma ile ilgili bazı inanış ve uygulamalar bulunmaktadır. Cenaze sahipleri bir hafta süreyle çalışmamaktadırlar. Kırk gün boyunca müzik dinlenmemekte, sakal tıraşı olunmamakta ve cinsel ilişki de bulunmamaktadır. Bazen de kadın, kocası ölmüş ise bir daha evlenmemektedir. Ölen kişi evini rahat bulsun diye cenazenin çıktığı evin ışığı üç veya yedi gün boyunca geceleri açık bırakılmakta ve yatağı kaldırılmamaktadır. Ölen bir kişiyi rüyada görmek “ölü istemek” anlamına geldiğinden tekrar aynı rüyayı görmemek için bir kuru soğan ortadan bölünerek başının üzerinden dama ya da avluya atılmaktadır. Ölen kişi rüyada kendisinden bir şeyler isterse hemen yerine getirilmektedir. Aksi hâlde haneye uğursuzluk geleceğine inanılmaktadır.⁵⁴

Kümbet köyü abdalları, ölen iyi insanın ruhunun yakınlarıyla irtibata geçeceğine ve çevresine yardım edeceğine inanmaktadır.⁵⁵ Bu inanış atalar kültü ile yakından ilgilidir. İlk dönem toplumlarında ölen ataların ve özellikle babaların ruhlarının geride kalanlara iyilik veya kötülüklerin dokunabileceği inancı ve onlara kaşı duyulan minnet hissi, atalar kültürünün temelini oluşturmaktadır.⁵⁶ Kümbet köyü abdallarında ayrıca ölünün arkasından yedinci, kırkıncı ve elli ikinci günde yemek verilmektedir. Kırkıncı gün kurban kesilerek dağıtılmaktadır.⁵⁷ Bu uygulamalar, bir bakıma ölümler kültüyle bağlı görülen ölümlere “aş verme töreninin”⁵⁸ günümüzdeki yansıması olarak yorumlanabilir.

2.4. Diğer Halk İnanışları

⁵² Yerler mühürlenmesi, yerlerin kilitlenmesi olarak da bilinmektedir. Cinlerin geceleri serbest kaldığından dolayı insanlara zarar verebileceğine inanılmaktadır. Bu konuda Kaşgarlı Mahmud, *Divânü Lügati't-Türk*'te cinlerden bir bölük olan “çıvı”lardan bahsetmektedir. Ona göre bu cinler bölüğü geceleri birbirine karşı ok atarlardı. Türkler, bu atılan oklardan korunmak için geceleri dışarı çıkmazlardı (Güngör-Köylü, *Türk Halk İnanışları Üzerine Notlar*, 93-94.).

⁵³ K.K. 10.

⁵⁴ K.K. 1.

⁵⁵ K.K. 1, 5.

⁵⁶ Günay- Güngör, *Türklerin Dini Tarihi / Başlangıçlarından Günümüze*, 52.

⁵⁷ K.K. 7.

⁵⁸ Abdülkadir İnan, *Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar* (Ankara: Altınordu Yayınları, 2020), 189.

Tarım, Kümbet köyü abdallarının temel geçim kaynaklarından biridir. Tarıma devam edebilmek için suya yani yağmura ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle Kümbet köyü abdalları yağmuru “rahmet” olarak ifade etmektedirler. Yağmur yağdığı zaman “Rahmet yağıyor.” diyerek sevinmektedirler. Yağmur yağmadığı zaman ise “Allah rahmetini kesti.” diyerek üzülmektedirler.⁵⁹

Genel olarak halk inanışlarında kutsal bitkilere dair ritüel ve simgelere rastlanılmaktadır.⁶⁰ Bitkilerle ilgili dinî inanış ve uygulamaları Anadolu toplumlarında da yaygın olarak görmek mümkündür.⁶¹ Bu bağlamda Kümbet köyü abdallarında ağaçlar ve bazı bitkiler genelde nazar ve şifa kaynağı olarak kullanılmaktadır. İğde ağacının nazardan korunmak için kullanıldığı belirtilirken dut ağacının dileklerin kabulü için kullanıldığı anlatılmaktadır. Öte yandan üzerlik otunun nazar ve kötü ruhlardan koruduğuna inanılmaktadır.⁶²

Kümbet köyünde hayvanlarla ilgili halk inanışları da vardır. Örneğin bazı hayvanların çıkardığı sesler özellikle de kuşların ötmesi farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Ayrıca bazı hayvanların uğur getirdiğine bazı hayvanların da felaketin ve ölümün habercisi olduğuna inanılmaktadır. Bu bağlamda Kümbet köyünde de hayvanlarla ilgili inanış ve uygulamalara rastlanılmaktadır. Kedi, köpek, koyun, keçi, tavuk, kaz, horoz, tilki, tavşan, yılan, baykuş, leylek gibi hayvanlara dair halk inanışları Kümbet köyü abdallarında görülmektedir. Örneğin, Kümbet köyü abdalları kuşların alışılmışın dışında ötmelerini ve uçmalarını, köpeklerin ulumalarını, atların kişnemelerini birtakım uğur veya uğursuzlukların habercisi olarak görmektedirler. Benzer şekilde bir kuşun bir kişinin başına pislemesini o kişiye uğur getireceği şeklinde kabul etmektedirler. Baykuşun ötmesini ise uğursuzluk getireceği şeklinde yorumlamaktadırlar.⁶³

Su, kümbet köyü abdalları arasında önemli bir yere sahiptir. Hayatın devamı ve temizlenmek için ihtiyaç duyulan su, Kümbet köyü abdallarınca rahmet ve bereket olarak nitelendirilmektedir. Nitekim hayız, nifas ve lohusalıktan su ile temizlenen Kümbet köyü kadınları, bu gibi durumlarda su ile banyo yapmazlarsa halk arasında kirli ve pis kabul

⁵⁹ K.K. 7, 9.

⁶⁰ Mircea Eliade, *Dinler Tarihi / İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi*, çev. Mustafa Ünal (İstanbul: Yeni Zamanlar Dağıtım, 2005), 313.

⁶¹ Eroğlu, *Halk İnanışları El Kitabı*, 247-248.

⁶² K.K. 2, 9.

⁶³ K.K. 1.

edilmektedir. Aynı şekilde çocuğun, doğumdan kırk gün sonra su ile yıkanarak kötü ruhların musallatından korunduğuna inanılmaktadır.⁶⁴

Türklerde olduğu gibi⁶⁵ Kümbet köyü abdallarında da “ateş” su gibi temizleme özelliği olduğu için önemlidir. K. K 10’un anlatımına göre ateşin, insanları kötülüklerden ve kirlerden temizlediğine ve cin, şeytan ve kötü ruhlardan kendilerini koruduğuna inanılmaktadır.⁶⁶ Öte yandan geleneksel Türk inanışında ateş bereket ve hayat kaynağı olarak kabul edildiğinden Türkler ateşi ocaktan dışarı vermeyi uğursuzluk kabul etmiştir. Bu nedenle başka boydan kişilere asla ateş verilmemiştir.⁶⁷ Eski Türklerdeki bu anlayışın bir benzerini Kümbet köyünde de görmek mümkündür. Buna göre köyde akşamları evden ateş çıkarmak uğursuzluk kabul edilmektedir.⁶⁸

Anadolu’da Türkler arasında görülen gece ile ilgili inanışlar⁶⁹ günümüzde Kümbet köyü abdallarında da varlığını sürdürmektedir. Kümbet köyü abdalları gece ile ilgili halk inanış ve uygulamalarında havanın kararmasını “Yerler mühürlendi.” şeklinde ifade etmektedirler. Yerler mühürlenince kötü ruhların ve cinlerin serbest kalarak insanlara zarar verebileceğine inanılmaktadır.⁷⁰

Kümbet köyü abdalları, güneş batıp yerler mühürlenince ev halkı dışındakilerle alışverişi kesmektedirler. Evde kullanılan tencere, tava, soğan, sarımsak, maya, sabun gibi eşyalar ve yiyecekler ev halkı dışındaki başka birisine verilmemekte veya alınmamaktadır. Kümbet köyü abdalları gece çocuklarının evden çıkması durumunda başlarına bir kötülük geleceğine inanmaktadır. Gece olunca yolculuğa başlanmamakta, aynaya bakılmamakta, tırnak kesilmemekte, vücuda batan diken çıkarılmamakta, tavuk ve horoz kesilmemekte, çöp dökülmemekte, kaynar su dışarı atılmamaktadır. Çünkü bu gibi uygulamalar yapılırsa uğursuzluk olacağına ya da cin ve şeytanların musallat olacağına inanılmaktadır. Cin ve şeytanların musallat olacağına inanıldığından soğan kabuğu, sarımsak kabuğu, elma kabuğu ve ekmek kırıntısı gece ateşe atılmamaktadır. Yine gece vakti açık bulunan sönmemiş ocak aile ocağını söndüreceği gerekçesiyle su atılarak söndürülmemektedir. Ateş söndürülmesi

⁶⁴ K.K. 1, 5.

⁶⁵ Günay- Güngör, *Türklerin Dini Tarihi / Başlangıçlarından Günümüze*, 67-68.

⁶⁶ K.K. 10.

⁶⁷ Kalafat, *Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri*, 186.

⁶⁸ K. K 7.

⁶⁹ Günay- Güngör, *Türklerin Dini Tarihi / Başlangıçlarından Günümüze*, 94-106.

⁷⁰ K.K. 1.

gerekiyorsa cinlerin zarar vermemesi için uzaklaştırılması gerekir ve bunun için de “ya destur” denilerek ateş söndürülmektedir.⁷¹

Kümbet köyü abdallarında görünmeyen varlıklarla (cin, şeytan ve melek) ilgili inanış ve uygulamalar bulunmaktadır. Köy halkına göre cinler inançlı ve inançsız olarak ikiye ayrılmaktadır. İnançlı olanların Müslüman olduğu ve kimseye zarar vermediği, inançsız olanların ise kâfir olup insanlara zarar verdiğine inanılmaktadır. Özellikle cinlerin ve şeytanların insanlara musallat olabileceği inancı vardır. Bu durumlarından kurtulmak için muska yapmak, hoca ya da dedeye gitmek ve türbeleri ziyaret etmek gibi uygulamalar yapılması gerektiği belirtilmektedir.⁷² Ayrıca Felak ve Nas surelerinin okunması gerektiği ya da bu surelerin yazılı olduğu bir cevşen taşınması gerektiği anlatılmaktadır.⁷³ Günlük konuşmalarda cin kelimesinin kullanılmamasına dikkat edilmektedir. Çünkü cinlerin isminin anıldığı yere geleceği ve oradakileri çarpacağı inancı mevcuttur. Bundan dolayı cin kelimesi yerine “üç harfli” ifadesi kullanılmaktadır.⁷⁴

Cinlerin köpek, tavşan ve keçi gibi hayvan donlarına (şekline) girdikleri de Kümbet köyü abdallarının inançları arasında yer almaktadır. Buna dair K.K. 15 şunları anlatmıştır: Babamla birlikte gece yolculuk yaparken bir köpek gördüm ve ona doğru yürümeye başladım. Babam nere gidiyorsun diye sorduğunda şu köpeği alıp eve götürelim dedim. Babam da orada köpek falan yok gel o cin dedi ve beni kurtardı. Babam, cinin köpek donuna girip kendisine kötülük yapmak istediğini söylemektedir.⁷⁵

Kümbet köyü abdallarında melek inancı da yer almaktadır. Melekler, temiz, nurdan yaratılan, iyilik yapan ve Allah’ın emrinden çıkmayan varlıklar şeklinde anlaşılmaktadır. Toplumda bir insanın ahlak ve davranış bakımından beğenildiği zaman “melek gibi insan” ifadesi kullanılmaktadır. Yeni doğan bebek uykusunda gülerse bebeğin melekler tarafından güldürüldüğüne inanılmaktadır. Bir evde köpek beslenirse o eve melekler gelmemektedir. Dişi tavşanlar adet gördüğü için beslendikleri eve meleklerin girmeyeceğine inanılmaktadır.

⁷¹ K.K. 5, 6.

⁷² K.K. 4.

⁷³ K.K. 2, 3.

⁷⁴ K.K. 2, 3.

⁷⁵ K.K. 15.

Perşembe gecesi soğan ve sarımsak yenmemektedir. Bu gece hayırlı olduğu için melekler bu kokuların bulunduğu yerlerden uzaklaşmaktadırlar.⁷⁶

Kümbet köyü abdallarında nazarla ilgili inanış ve uygulamalar bulunmaktadır. Kümbet köyü abdallarına göre kimi insanların bakışlarında zararlı güç vardır ve böyle kişiler bir insana, bir hayvana veya bir nesneye bakmakla onlara zarar vereceğine inanılmaktadır. Özellikle mavi gözlü kişilerin nazarlarının degeceğine inanılmaktadır. Nazarın daha çok yakışıklı gençlere, güzel kızlara, çocuklara değdiği gibi bağ, bahçe, tarla, hayvan gibi şeylere de degebileceğine inanılmaktadır. Kümbet köyünde nazardan korunmak için yeni doğan çocuklara nazar değmesin diye yakasına nazar boncuğu, iğde ağacı parçası ve muska takılır, zorunlu olmadıkça dışarı çıkarılmamaktadır. Bir şeye göz değmesini önlemek için “Maşallah” ifadesi söylenmektedir. Kişinin nazar degeceğine inandığı evine, arabasına ve eşyasına nazar boncuğu, üzerlik otu ve at nalı takılmaktadır. Bu sayede nazardan korunacağına inanılmaktadır. Kümbet köyünde nazardan korunmak için ineklerin ya da atların kurumuş kafa iskeletleri evlerin bahçe kapılarına asılmaktadır. Bu şekilde nazar degecek kişilerin gözleri hayvan kafası iskeletine odaklanacağı için nazardan korunulduğuna inanılmaktadır.⁷⁷

Kümbet köyü abdalları tarafından uğur veya uğursuzluk getiren durumların varlığına inanılmaktadır. Cuma günleri işe başlamak uğurludur. Yeni yapılan evin temeline, alınan arabaya kurban keserek kan akıtmak musibetlerden korumakta ve uğurlu hale getirmektedir. Gökkuşağının altından geçildiği ve uğur böceğinin üzerine konduğu zaman uğur getireceğine inanılmaktadır. Evde bardak ve tabak gibi bir eşyanın kırılması uğur sayıldığı gibi ev halkından nazarın çıktığına inanılmaktadır. Ekmeğin yanmış tarafından yiyen kişinin kısmetinin açık olacağına inanılmaktadır. Baykuş ötmesi veya köpeğin uluması uğursuzluk sayılmaktadır. Bir insanın önünden kara kedi geçerse uğursuzluk sayılmaktadır. İki dinî bayram arasında nikâh kıyılmamakta ve bu nikâhın uğursuzluk getireceğine inanılmaktadır. Akşamları aynaya bakmak ve geceleri tırnak kesmek uğursuzluk sayılmaktadır.⁷⁸

Ziyaret mekânları olarak kabir ve türbeler; Allah dostları, evliya, şehit ve gaziler, din veya tarihi şahsiyetlerin yattıkları yerlerdir.⁷⁹ Kümbet köyü abdalları da türbeleri bu tanımda olduğu

⁷⁶ K.K. 4, 7, 10.

⁷⁷ K.K. 1, 2, 4, 7.

⁷⁸ K.K. 11, 12, 21.

⁷⁹ Ünver Günay vd., *Kayseri ve Çevresinde Ziyaret ve Ziyaret Yerleri* (Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 1996), 107.

gibi kabul etmektedir.⁸⁰ Kümbet köyü abdallarında da türbeler ve bu türbelerle ilgili inanış ve uygulamalar bulunmaktadır. Bu türbelerin en başında Nevşehir ili Hacıbektâş ilçesinde bulunan Hacı Bektâş-ı Velî Türbesi vardır. Aksaray ili Ortaköy ilçesinde yer alan Yûnus Emre Türbesi, Aksaray merkez ilçesine bağlı Tapduk köyünde bulunan Tapduk Emre Türbesi, Konya ilinde bulunan Mevlânâ Türbesi ve Kırıkkale ilinde bulunan Hasan Dede Türbesi; Kümbet köyü abdallarının ziyaret ettiği türbelerdir.⁸¹ Hacı Bektâş-ı Velî ve Yûnus Emre Türbeleri bunlardan başlıca olanlarıdır. İslami tebliğ ve irşat vazifesiyle yöreye gönderilen bu şahsiyetler, Hz. Muhammed'in neslinden (Ehl-i Beyt) olmaları hasebiyle halk tarafından sevilip sayılmışlardır. Kümbet köyü abdalları da bu şahsiyetleri “seyit” olarak kabul etmişlerdir. Bu zatlara hayatta iken gösterilen saygı, ölümlerinden sonra da artarak günümüze kadar devam etmiştir.⁸² Bu özellikleriyle dikkat çeken türbeler zaman içerisinde kendilerine kutsallık atfedilerek halkın ihtiyaçlarını giderecek, hastalık, bela ve kazalardan insanları kurtaracak vesileler haline getirilmişlerdir.⁸³ Bu türbelerde dileklerin ve duaların kabul olduğuna inanılmaktadır. Kümbet köyü abdalları bu türbelerde adak kurbanları kesmekte, dilekler dilemekte ve dualar etmektedir. Dilekler dilenirken mum yakılmakta, ağaçlara bez bağlanmakta ve taşlar üst üste konulmaktadır.⁸⁴

Anadolu'nun çeşitli yerlerinde olduğu gibi Kümbet köyü abdallarında da tıbbi tedavinin olmadığı ya da tıbbi tedaviye ulaşamadıkları zaman başlarına gelen çeşitli hastalıklar karşısında bazı tedavi yöntemlerine başvurmuşlardır. Bu yöntemler içerisinde derma ve kösnü ocakları yer almaktadır. Eli şifalı olduğuna inanılan “ocaklı kadınlara” başvurulur. Derma ocağı olan kişi iğne ile derideki derma hastalığının kenarlarını çizer. O bölgenin üzerine çizikler atarken ocaklı kişi dualar okur. En sonunda o bölgeye tükürüp tuz ile bastırır. Böylelikle derma hastalığının geçeceğine inanılmaktadır.⁸⁵ Öte yanda kösnü ocağı ise çıban şeklinde çıkan yaraların tedavisinin yapıldığı yerdir. Kösnü ocağında herhangi bir cerrahi müdahale yapılmayıp kösnü hastalığı özel ocak evinde kösnü toprağıyla ovulur. Ardından ocak sahibi yaraya tükürür ve yaranın iyileşeceği umulmaktadır.⁸⁶

SONUÇ

⁸⁰ K.K. 4, 10.

⁸¹ K.K. 3, 4.

⁸² K.K. 4, 10.

⁸³ K.K. 5, 6.

⁸⁴ K.K. 7, 8.

⁸⁵ K.K. 14, 15.

⁸⁶ K.K. 11, 12.

Kümbet köyü abdalları, Anadolu abdal toplulukları ve Anadolu Alevi-Bektaşiliği içerisinde yer alan bir Türk topluluğudur. Kümbet köyü abdallarında halk inanış ve uygulamaları bulunmaktadır. Kümbet köyü abdalları kapalı bir toplum yapısına sahip olduğu için bu halk inanışları ve uygulamaları değişikliğe uğrasa da varlığını hâlâ sürdürmektedir. Kümbet köyü abdallarında halk inanış ve uygulamaları giriş ve geçiş dönemleri olarak kabul edilen gebelik, doğum anı, doğum sonrası, evlenme ve cenaze törenlerinde görülmektedir. Ayrıca yağmur, bitkiler, hayvanlar, su, ateş, gece, görünmeyen varlıklar, nazar, uğur-uğursuzluk, ziyaret yerleri ve ocak ile ilgili inanış ve uygulamaları da vardır.

Kümbet köyü abdallarında özellikle giriş ve geçiş ritüelleri olarak bilinen gebelik, doğum anı, doğum sonrası ve evlenme dönemlerindeki halk inanış ve uygulamaları kadınlara ve çocuklara yöneliktir. Erkeklerle yönelik halk inanış ve uygulamaları yoktur. Burada özellikle kadınların kısmetlerinin açılması ve çocuk sahibi olunması etrafında oluşan halk inanış ve uygulamaları vardır. Aileler için çocuklar, soyun devamını ve ocağın tütmesini sağladığı inancından dolayı büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle, çocuk kötü ruhlardan korunması için özellikle kırk çıkarma işlemi gerçekleştirilmektedir. İsmi ile yaşayacağına inanıldığı için güzel isimler verilmeye çalışılmaktadır. Sağlıklı ve dişleri sağlam olsun diye diş hedigi kaynatılmaktadır. İyi bir mesleğe sahip olsun diye göbek bağı o mesleğe uygun yere gömülmektedir. Yürüyüşü düzgün olsun diye köstek kesilmektedir.

Kümbet köyü abdallarında ölümle ilgili halk inanışı ve uygulamaları da bulunmaktadır. Bu abdallar, ölüm olayından korktukları için öncelikle ölümü çağrıştıran durumlardan kurtulmak istemektedir. Ölümü çağrıştıran durumlar genellikle hayvanların hareketleri ve rüyalarıdır. Baykuşun evin damına konması ya da köpeğin havlaması ölümü çağrıştıran bir durum olup bu hayvanlar hemen soğan ya da sarımsakla taşlanarak kişinin ölümden kurtulmuş olduğuna inanılmaktadır. Rüya da ölen bir yakının görülmesi durumunda ise yine soğan ve sarımsak evin damına atılarak ölümün uzaklaştırıldığına inanılmaktadır. Yakınlarından birini kaybetti ise onun ruhunun kendisini gördüğü inancı ile Kümbet köyü abdalları ona karşı görevlerini yerine getirmekte ve gerekli yas işlemlerini yapmaktadır.

Kümbet köyü abdallarında tabiat karşısında ve günlük hayatta karşılaşılan korku ve sorunlara karşı da halk inanış ve uygulamaları vardır. Yağmur yağmadığı zaman yağmur duası yapılmaktadır. Cinlerden ve şeytanlardan korunmak için dua okunulmaktadır. Bir hastalığa yakalanıldığında ocaklı kişilere gidilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acıpayamlı, Orhan. *Türkiye’de Doğumla İlgili Adet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1973.
- Artun, Erman. *Türk Halk Bilimi*. İstanbul: Kitabevi, 2010.
- Azar, Birol. “Elâzığ/Harput ve Çevresinde Doğumla İlgili İnanışlar”. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi* 2/3 (2014), 268-275.
- Balcı, Ali. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2015.
- Boratav, Pertev Naili. *100 Soruda Türk Halkedebiyati*. İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1969.
- Büyüköztürk, Şener vd. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2016.
- Daşdemir, İskender-Tekin, Saadet. “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Türk-Kültür Öğelerinin Kullanımı”. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* 18/1 (27 Haziran 2018), 215-228.
- Eliade, Mircea. *Dinler Tarihi / İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi*. çev. Mustafa Ünal. İstanbul: Yeni Zamanlar Dağıtım, 2005.
- Eroğlu, Ahmet Hikmet (ed.). *Halk İnanışları El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2017.
- Günay, Ünver vd. *Kayseri ve Çevresinde Ziyaret ve Ziyaret Yerleri*. Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 1996.
- Günay, Ünver-Güngör, Harun. *Türklerin Dini Tarihi / Başlangıçlarından Günümüze*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2007.
- Güngör, Harun-Köylü, Bekir. *Türk Halk İnanışları Üzerine Notlar*. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2017.
- Güngör, Özcan (ed.). *Bilimsel Araştırma Süreçleri Yöntem, Teknik ve Etiğe Giriş*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2018.
- İnan, Abdülkadir. *Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar*. Ankara: Altınordu Yayınları, 2020.
- Kalafat, Yaşar. *Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri*. Erzurum: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1995.
- Köprülü, Mehmet Fuat. “Abdal”. *Türk Halkedebiyati Ansiklopedisi (Ortaçağ ve Yeniçağ Türklerinin Halk Kültürü Üzerine, Coğrafya, Etnoğrafya, Etnoloji, Tarih ve edebiyat Lüğati)*. C. 1. İstanbul: Burhaneddin Basimevi, 1935.
- Kurt, Adile Aşkı (ed.). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2013.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Babailer İsyanı (Ciltli)*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2020.
- Örnek, Sedat Veyis. *Türk Halkbilimi*. Ankara: Bilgesu Yayıncılık, 2014.
- Özsoy, Bekir Sami. *Dede Korkut Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2006.
- Sönmez, Veysel-Alacapınar, G. Füsün. *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, 7. Basım, ts.
- Şimşek, Hasan-Yıldırım, Ali. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Hasan Şimşek-Ali Yıldırım)*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Uludağ, Süleyman. “ABDAL”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/61-62. Ankara: TDV Yayınları, 1988. <https://islamansiklopedisi.org.tr/abdal>
- Yalçın, Hatice-Koçak, Nurcan. “Gebelik İlgili Geleneksel İnanç ve Uygulamalar ve Karaman Örneği”. *Kent Akademisi* 6/13 (2013), 18-34.
- “Abdal”. *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*. C. 1. İstanbul: Milliyet Gazetesi Baskısı, 1986.
- Ortaköy İlçesi. “Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (AİKTM)”. Erişim 11 Şubat 2023. <https://aksaray.ktb.gov.tr/TR-63633/ortakoy-ilcesi.html>

KAYNAK KİŞİLER

- KK, 1. Ali Yar SÜTEMEN, 1978, Kümbet Köyü, Müzisyen, Lise.
KK, 2. Aysel ÖZBULDUK, 1948, Kümbet Köyü, Ev Hanımı, Okuma Yazma Yok.
KK, 3. Nermin ÖZBULDUK, 1980, Kümbet Köyü, Ev Hanımı, İlkokul.
KK, 4. Feramuz ÖZBULDUK, 1943, Kümbet Köyü, Çiftçi, Okuma Yazma Var.
KK, 5. Güllü BAĞ, 1977, Kümbet Köyü, Ev Hanımı, Okuma Yazma Var.
KK, 6. Kiraz BAĞ, 1950, Kümbet Köyü, Ev Hanımı, Okuma Yazma Yok.
KK, 7. Ümran ÖZBULDUK, 1958, Kümbet Köyü, Esnaf, Okuma Yazma Var.
KK, 8. Vahide SÜTEMEN, 1940, Kümbet Köyü, Ev Hanımı, Okuma Yazma Yok.
KK, 9. Ayten ÖZÇINAR, 1965, Kümbet Köyü, Ev Hanımı, Okuma Yazma Yok.
KK, 10. Ergün ÖZBULDUK, 1973, Kümbet Köyü, Çiftçi, Lise.
KK, 11. Gül SÜTEMEN, 1940, Kümbet Köyü, Ev Hanımı, Okuma Yazma Yok.
KK, 12. Yunus SÜTEMEN, 1996, Kümbet Köyü, Hayvancılık, Üniversite.
KK, 13. Mehmet IŞIK, 1980, Ortaköy, İmam Hatip, Ön Lisans.
KK, 14. Yaşar SÜTEMEN, 1975, Kümbet Köyü, Sünnetçi, İlkokul.
KK, 15. İrfan BAĞ, 1975, Kümbet Köyü, İşportacılık, İlkokul.